

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

16 octombrie 2019 *

„Trimitere preliminară – Fiscalitate – Sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (TVA) – Directiva 2006/112/CE – Articolul 132 alineatul (1) litera (a) – Scutiri pentru anumite activități de interes general – Servicii poștale publice – Directiva 97/67/CE – Furnizor de serviciu poștal universal – Operator privat care furnizează un serviciu de notificare formală de acte emise de instanțe sau de autorități administrative”

În cauzele conexate C-4/18 și C-5/18,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală, Germania), prin deciziile din 31 mai 2017, primite de Curte la 3 ianuarie 2018, în procedurile

Michael Winterhoff, acționând în calitate de administrator judiciar al DIREKTexpress Holding AG,

împotriva

Finanzamt Ulm (C-4/18),

și

Jochen Eisenbeis, acționând în calitate de administrator judiciar al JUREX GmbH,

împotriva

Bundeszentralamt für Steuern (C-5/18),

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan (raportor), președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešić și C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: germana.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Winterhoff, acționând în calitate de administrator judiciar al DIREKTexpress Holding AG, și pentru domnul Eisenbeis, acționând în calitate de administrator judiciar al JUREX GmbH, de C. Hahn, Steuerberater;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de R. Kanitz, în calitate de agenți;
- pentru guvernul finlandez, de H. Leppo, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de W. Mölls, de L. Lozano Palacios și de L. Nicolae, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 2 punctul 13 și a articolului 3 alineatul (4) din Directiva 97/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind normele comune pentru dezvoltarea pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității și îmbunătățirea calității serviciului (JO 1998, L 15, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 53), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 februarie 2008 (JO 2008, L 52, p. 3, rectificare în JO 2015, L 225, p. 49) (denumită în continuare „Directiva 97/67”), precum și a articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul a două litigii, primul, între domnul Michael Winterhoff, acționând în calitate de administrator judiciar al DIREKTexpress Holding AG, pe de o parte, și Finanzamt Ulm (Administrația Fiscală din Ulm, Germania) (cauza C-4/18), pe de altă parte, iar al doilea, între domnul Jochen Eisenbeis, acționând în calitate de mandatar lichidator al JUREX GmbH, pe de o parte, și Bundeszentralamt für Steuern (Oficiul Federal Central pentru Impozite, Germania) (cauza C-5/18), pe de altă parte, în legătură cu refuzul de a scuti de taxa pe valoarea adăugată (TVA) prestările de notificări formale de acte efectuate de aceste societăți pentru instanțe și autorități administrative.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 97/67

- 3 Articolul 2 din Directiva 97/67, care figurează în capitolul 1 din aceasta, intitulat „Obiectiv și domeniu de aplicare”, prevede următoarele definiții:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

1. «servicii poștale» înseamnă serviciile care implică colectarea, sortarea, transportul și livrarea trimiterilor poștale;

1 a. «furnizor de servicii poștale» înseamnă o întreprindere care furnizează unul sau mai multe servicii poștale;

[...]

4. «colectare» înseamnă operația de colectare a trimiterilor poștale de către un furnizor de servicii poștale;

5. «distribuție» înseamnă procesul ce decurge de la sortarea la centrul de distribuție până la distribuția expedierilor poștale către destinatarii lor;

6. «trimitere poștală» înseamnă o trimitere adresată în forma finală, în care trebuie să fie transportată de către furnizorul serviciului poștal. Pe lângă trimerile de corespondență, asemenea trimiteri includ și, de exemplu, cărți, cataloage, ziare, publicații periodice și colete poștale care conțin mărfuri cu sau fără valoare comercială;

[...]

9. «expediere recomandată» înseamnă un serviciu care oferă o garanție forfetară împotriva riscurilor de pierdere, furt sau prejudiciu și care furnizează expeditorului, după caz la cerere, dovada înmânării expedierii poștale și a distribuiri sale la destinatar;

[...]

13. «furnizor de serviciu universal» înseamnă furnizorul public sau privat al serviciului poștal care asigură totalitatea sau o parte a serviciului universal poștal într-un stat membru, a cărui identitate a fost notificată Comisiei în conformitate cu articolul 4;

[...]

17. «utilizator» înseamnă orice persoană fizică sau juridică care beneficiază de o furnizare a unui serviciu poștal în calitate de expeditor sau destinatar;

[...]”

4 Capitolul 2 din această directivă, intitulat „Serviciul universal”, cuprinde articolele 3-6 din aceasta. Articolul 3 menționat are următorul cuprins:

„(1) Statele membre asigură că utilizatorii beneficiază de dreptul la un serviciu universal care implică prestarea permanentă a unui serviciu poștal de o calitate determinată în toate punctele de pe teritoriul lor la prețuri accesibile pentru toți utilizatorii.

[...]

(4) Fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că serviciul universal cuprinde cel puțin prestările următoare:

- ridicarea, sortarea, transportul și distribuția expedierilor poștale de cel mult două kilograme;
- ridicarea, sortarea, transportul și distribuția coletelor poștale de cel mult 10 kilograme;
- serviciile pentru expedierile recomandate și expedierile cu valoare declarată.

[...]

(7) Serviciul universal definit de prezentul articol acoperă atât serviciile naționale, cât și serviciile transfrontaliere.”

5 Potrivit articolului 4 din directiva menționată:

„(1) Fiecare stat membru asigură garantarea furnizării serviciului universal și informează Comisia cu privire la măsurile pe care le-a adoptat în vederea îndeplinirii obligației respective. Comitetul menționat la articolul 21 este informat asupra măsurilor adoptate de statele membre pentru a asigura furnizarea serviciului universal.

(2) Statele membre pot desemna una sau mai multe întreprinderi ca furnizori de serviciu universal, pentru a acoperi întregul teritoriu național. Statele membre pot desemna diferite întreprinderi pentru furnizarea unor elemente diferite ale serviciului universal și acoperirea unor zone diferite din teritoriul național. [...]

Statele membre informează Comisia cu privire la identitatea furnizorului (furnizorilor) serviciului universal desemnat (desemnați). [...]

Directiva 2006/112

6 În capitolul 1, intitulat „Dispoziții generale”, din titlul IX al Directivei 2006/112, el însuși intitulat „Scutiri”, figurează articolul 131 din aceasta, care prevede:

„Scutirile prevăzute la capitolele 2-9 se aplică fără să aducă atingere altor dispoziții [ale dreptului Uniunii] și în conformitate cu condițiile pe care statele membre le stabilesc în scopul de a asigura aplicarea corectă și directă a acestor scutiri și de a preveni orice posibilă evaziune, fraudă sau [orice] abuz.”

7 Capitolul 2, intitulat „Scutiri pentru anumite activități de interes general”, din același titlu IX cuprinde articolul 132 din această directivă, care prevede la alineatul (1):

„Statele membre scutesc următoarele tranzacții:

- (a) prestarea de servicii și livrarea de bunuri accesorii acestora, altele decât serviciile de transport de călători și serviciile de telecomunicații, efectuate de către serviciile poștale publice;

[...]”

Dreptul german

UStG

8 Printre operațiunile care intră în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (1) punctul 1 din Umsatzsteuergesetz (Legea privind impozitul pe cifra de afaceri, denumită în continuare „UStG”), în versiunea aplicabilă litigiului principal în cauza C-4/18, erau scutite, în temeiul articolului 4 punctul 11b din această lege, „operațiunile care servesc direct serviciului poștal al Deutsche Post AG”.

- 9 În versiunea UStG aplicabilă litigiului principal în cauza C-5/18, și anume cea în vigoare începând de la 1 iulie 2010, următoarele operațiuni erau scutite în temeiul articolului 4 punctul 11b din această lege:

„Serviciul universal menționat la articolul 3 alineatul (4) din [Directiva 97/67]. Scutirea nu se acordă decât cu condiția ca întreprinzătorul să se fi angajat, în conformitate cu un certificat eliberat de [Oficiul Federal Central pentru Impozite], față de această autoritate, să propună în toate punctele de pe teritoriul Republicii Federale Germania totalitatea sau o parte din serviciile prevăzute în prima teză.”

Legea poștei

- 10 Articolul 11 din Postgesetz (Legea poștei din 22 decembrie 1997, BGBl. 1997 I, p. 3294), în versiunea aplicabilă litigiilor principale, intitulat „Noțiunea de serviciu universal și domeniul de aplicare al acestuia”, prevede:

„(1) Serviciile universale constituie un pachet minim de servicii poștale în sensul articolului 4 punctul 1, prestate în toate punctele de pe teritoriu, cu o anumită calitate și la prețuri accesibile. Serviciul universal se limitează la prestarea de servicii poștale pentru care este necesară o licență și la serviciile poștale care, cel puțin în parte, din considerente geografice, pot fi prestate împreună cu serviciile poștale pentru care este obligatorie o licență. Acestea includ numai servicii care, în general, sunt considerate indispensabile.

(2) Guvernul federal german este împuternicit să stabilească prin regulament, cu acordul [Bundestag (Parlamentul Federal, Germania)] și al [Bundesrat (Consiliul Federal, Germania)], conținutul și domeniul de aplicare ale serviciului universal, în conformitate cu alineatul (1) [...]”

- 11 Articolul 33 alineatul (1) din legea menționată, intitulat „Obligația de notificare formală”, are următorul cuprins:

„Un licențiat care prestează servicii de distribuție a corespondenței are obligația să procedeze la notificarea formală a actelor indiferent de greutate, în conformitate cu dispozițiile codurilor de procedură și ale legilor care reglementează notificarea actelor administrative. În exercitarea acestei obligații, licențiatul este investit cu prerogative de autoritate publică (întreprinzător investit cu prerogative de autoritate publică).”

- 12 Potrivit articolului 34 din respectiva lege, intitulat „Remunerația pentru notificarea formală”:

„Licențiatul debitor al obligației are dreptul la o remunerație, prin care se acoperă toate serviciile prestate de licențiat, inclusiv certificarea oficială și returnarea documentației de certificare către entitatea beneficiară. Remunerația trebuie să respecte cerințele prevăzute la articolul 20 alineatele (1) și (2). Ea este supusă aprobării autorității de reglementare. [...]”

Regulamentul privind serviciile poștale universale

- 13 Articolul 1 din Post-Universaldienstleistungsverordnung (Regulamentul privind serviciile poștale universale) din 15 decembrie 1999 (BGBl. 1999 I, p. 2418), în versiunea aplicabilă litigiilor principale, prevede:

„(1) Se consideră că sunt «servicii universale» următoarele servicii poștale:

1. transportul de corespondență în sensul articolului 4 punctul 2 din Legea poștei, atunci când aceasta nu depășește o greutate de 2 000 de grame și nici dimensiunile prevăzute în Convenția Poștală Universală și stabilite în regulamentele de punere în aplicare corespunzătoare,

2. transportul de colete adresate, a căror greutate nu depășește 20 de kilograme și nici dimensiunile prevăzute în Convenția Poștală Universală și stabilite în regulamentele de punere în aplicare corespunzătoare,

3. transportul de ziare și de reviste în sensul articolului 4 punctul 1 litera c din Legea poștei. [...]

(2) Transportul corespondenței include și următoarele forme de expediere:

1. expedierea recomandată (expediere de corespondență care oferă o garanție forfetară împotriva riscurilor de pierdere, furt sau prejudiciu și care se înmânează în schimbul unei confirmări de primire),

2. expedierea cu valoare declarată (expediere de corespondență care asigură expedierea poștală până la valoarea declarată de către expeditor în caz de pierdere, furt sau prejudiciu),

3. expedierea cu plata la livrare (expediere care se înmânează destinatarului după încasarea unei anumite sume de bani),

4. expedierea expres (expediere de corespondență care se distribuie prin curieri speciali în cel mai scurt timp posibil de la intrarea în instituția de distribuție)."

Codul de procedură civilă

14 Articolul 176 alineatul (1) din Zivilprozessordnung (Codul de procedură civilă), referitor la notificarea formală, prevede:

„Dacă poșta, un agent al autorității judiciare, un executor judecătoresc sau o altă autoritate este însărcinată cu notificarea actelor de procedură, grefa instanței predă actul de notificat într-un plic închis însoțit de un formular al actului de notificare. [...]”

15 Potrivit articolului 182 din acest cod, care privește de asemenea notificarea formală:

„(1) Pentru a putea face dovada notificării [...], este necesar să se întocmească un act pe baza formularului prevăzut în acest scop. [...]

(3) Actul de notificare trebuie returnat în cel mai scurt timp la grefa instanței în original sau în format electronic.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

Cauza C-4/18

16 Domnul Winterhoff este administratorul judiciar al DIREKTexpress Holding, împotriva căreia a fost deschisă o procedură de insolvență prin hotărârea Amtsgericht Ulm (Tribunalul Districtual din Ulm, Germania) din 6 iulie 2011, care a procedat, de asemenea, la desemnarea domnului Winterhoff în această calitate. Această societate este societatea-mamă a unui grup care furniza servicii poștale prin intermediul unor filiale stabilite pe întreg teritoriul german. În cursul anilor 2008 și 2009, activitatea grupului consta în principal în executarea mandatelor de notificare de acte, în conformitate cu dispozițiile de drept public german, care erau tratate ca operațiuni scutite de TVA.

17 În urma unui control fiscal cu privire la perioada august 2008-mai 2009, Administrația Fiscală din Ulm a considerat că astfel de operațiuni de notificare trebuiau să fie supuse TVA-ului.

- 18 DIREKTexpress Holding a introdus, într-o primă etapă, o contestație împotriva acestei decizii și, într-o a doua etapă, întrucât această contestație a fost respinsă, o acțiune în fața Finanzgericht Baden-Württemberg (Tribunalul Fiscal din Baden-Württemberg, Germania). În cursul procedurii, Administrația Fiscală din Ulm, pârâtă în fața acestei instanțe, a emis decizii anuale de TVA pentru anii 2008 și 2009.
- 19 Tot în cursul acestei proceduri, a fost deschisă procedura de insolvență împotriva DIREKTexpress Holding, iar domnul Winterhoff a fost numit administrator judiciar. În acest temei, Tribunalul a reluat procedura în curs.
- 20 Finanzgericht Baden-Württemberg (Tribunalul Fiscal din Baden-Württemberg) a respins acțiunea introdusă în fața sa de DIREKTexpress Holding, pentru motivul că notificările formale de acte nu puteau beneficia de scutirea solicitată. În special, această instanță a considerat, pe de o parte, că nu erau îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 4 punctul 11b din UStG, în măsura în care numai operațiunile care servesc direct serviciului poștal al Deutsche Post erau scutite de TVA și, pe de altă parte, că nu era posibil să se invoce direct articolul 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112, din moment ce operațiunile de notificare formală de acte nu intră în sfera serviciului universal, în sensul acestei dispoziții.
- 21 Domnul Winterhoff a sesizat instanța de trimitere, Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală, Germania), cu o cerere de recurs împotriva acestei decizii.
- 22 Instanța de trimitere ridică, în primul rând, problema dacă un întreprinzător, care efectuează în principal notificări formale de acte emise de instanțe sau de autorități administrative, poate fi considerat furnizor de serviciu universal, în sensul articolului 2 punctul 13 din Directiva 97/67. Această instanță ridică în special problema cu privire la posibilitatea de a asimila aceste activități cu situația specială a expedierii poștale sau de colet poștal, în sensul articolului 3 alineatul (4) din Directiva 97/67, sau cu o expediție recomandată, menționate tot la această dispoziție.
- 23 În al doilea rând, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă o societate precum DIREKTexpress Holding poate fi considerată ca asigurând prestări de servicii efectuate de „serviciile poștale publice”, în sensul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112, astfel încât serviciile de notificare formală pe care aceasta le furniza trebuiau să fie scutite de TVA în temeiul respectivei dispoziții. În special, faptul că astfel de notificări ar participa la o bună administrare a justiției și ar servi, în acest temei, interesul general ar pleda în acest sens. În schimb, în măsura în care un particular nu ar putea solicita să se efectueze o notificare formală, o astfel de operațiune nu poate fi considerată ca intrând în sfera unui serviciu pentru „toți utilizatorii”, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 97/67.
- 24 În aceste condiții, Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Se poate considera că un întreprinzător care efectuează notificări formale de acte în temeiul unor dispoziții de drept public este «furnizor de serviciu universal» care asigură totalitatea sau o parte a serviciului universal poștal în sensul articolului 2 punctul 13 din Directiva 97/67 [...] ? Sunt aceste servicii scutite de TVA în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva [2006/112] ?”

Cauza C-5/18

- 25 Domnul Eisenbeis este administrator judiciar al JUREX, împotriva căreia a fost deschisă o procedură de insolvență prin decizia din 1 iulie 2011, care a procedat, de asemenea, la desemnarea domnului Eisenbeis în această calitate. Societatea menționată execută, printre altele, mandate de notificare formală de acte pe teritoriul german.

- 26 În cursul anului 2010, JUREX a solicitat Oficiului Federal Central pentru Impozite eliberarea unui certificat privind scutirea de TVA cu privire la serviciul de notificare respectiv. Această societate s-a angajat față de autoritatea menționată să propună pe întreg teritoriul german un astfel de serviciu de notificare formală de acte, în aplicarea dispozițiilor codurilor de procedură și a legilor aplicabile, în conformitate cu licențele acordate în acest scop de Bundesnetzagentur (Agenția Federală a Rețelelor, Germania).
- 27 Prin decizia din 4 august 2010, Oficiul Federal Central pentru Impozite a respins cererea respectivă, pentru motivul că serviciul care constituia obiectul acesteia nu intra în sfera serviciului poștal universal.
- 28 În urma unei acțiuni introduse de domnul Eisenbeis, Finanzgericht Köln (Tribunalul Fiscal din Köln, Germania) a confirmat refuzul scutirii de TVA a prestărilor în discuție, pentru același motiv precum cel reținut de Oficiul Federal Central pentru Impozite.
- 29 Domnul Eisenbeis a sesizat instanța de trimitere, Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală), cu o cerere de recurs împotriva acestei decizii.
- 30 Pentru aceleași motive precum cele reținute în cauza C-4/18, Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Notificarea formală de înregistrări pe baza unor dispoziții de drept public (dispoziții ale codurilor de procedură și ale legilor care reglementează notificarea actelor administrative – articolul 33 alineatul 1 din Legea poștei) constituie un serviciu poștal universal în temeiul articolului 3 alineatul (4) din Directiva 97/67 [...]?
- 2) În ipoteza unui răspuns afirmativ la prima întrebare:
- Se poate considera că un întreprinzător care efectuează notificări formale de înregistrări, pe baza unor dispoziții de drept public, este un «furnizor de serviciu universal» care asigură totalitatea sau o parte a serviciului universal poștal în sensul articolului 2 punctul 13 din Directiva 97/67 [...]? Sunt aceste servicii scutite de TVA în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva [2006/112]?”
- 31 Prin decizia președintelui Curții din 1 februarie 2018, cauzele C-4/18 și C-5/18 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitatea cererilor de decizie preliminară

- 32 Reclamantele din litigiile principale contestă admisibilitatea cererilor de decizie preliminară.
- 33 În special, acestea susțin, pe de o parte, că, în măsura în care întrebările adresate urmăresc să stabilească dacă scutirea prevăzută la articolul 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112 este aplicabilă unor operațiuni precum cele în discuție în litigiile principale, aceste întrebări ar fi inutile pentru soluționarea litigiilor principale. Astfel, în măsura în care s-ar răspunde că prestările în discuție în litigiile principale trebuie considerate ca intrând în sfera serviciului universal și că furnizori de servicii poștale precum cei în discuție în litigiile principale trebuie să fie priviți ca furnizori de serviciu universal, prestările menționate ar trebui în mod necesar să fie scutite în temeiul acestei dispoziții.

- 34 Pe de altă parte, în cadrul litigiului principal în cauza C-5/18, instanța de trimitere ar fi statuat deja, printr-o ordonanță din 15 decembrie 2016, că executarea unor mandate de notificare formală de acte făcea parte din serviciul universal scutit de TVA. Din această ordonanță ar rezulta că instanța menționată nu avea nicio îndoială cu privire la interpretarea dispozițiilor de drept al Uniunii care fac obiectul prezentelor trimiteri preliminare, astfel încât nu îi era necesar să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.
- 35 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul cooperării dintre aceasta din urmă și instanțele naționale, instituită prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare, pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 47 și jurisprudența citată).
- 36 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 37 În speță, în ceea ce privește argumentul expus la punctul 33 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că din elementele de care dispune Curtea reiese că instanța de trimitere este sesizată efectiv cu litigii în cadrul cărora este chemată să se pronunțe cu privire la aspectul dacă activitățile de notificare formală de acte pe care le efectuau DIREKTexpress Holding și JUREX ar fi trebuit să beneficieze de o scutire de TVA în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112. În această privință, din decizia de trimitere rezultă că această instanță consideră că răspunsul Curții la întrebările adresate se dovedește a fi determinant pentru soluționarea acestor litigii. În aceste condiții, rezultă că răspunsul Curții la întrebările adresate ar fi necesar pentru a permite instanței de trimitere să pronunțe propria hotărâre.
- 38 În ceea ce privește argumentul invocat de reclamantele din litigiile principale, amintit la punctul 34 din prezenta hotărâre, este suficient să se constate că instanța de trimitere arată, în cererile sale de decizie preliminară, că are îndoieli cu privire la răspunsul pe care îl va oferi Curtea la întrebările adresate. De altfel, aceste părți nu au prezentat niciun element de natură să repună în discuție constatările efectuate la punctul anterior, potrivit cărora instanța de trimitere este sesizată cu litigii pendinte, a căror soluționare depinde de răspunsurile pe care le va furniza Curtea la întrebările adresate.
- 39 În consecință, cererile de decizie preliminară sunt admisibile în ansamblu.

Cu privire la fond

- 40 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 punctul 13 și articolul 3 din Directiva 97/67 trebuie interpretate în sensul că furnizori de servicii de distribuție a corespondenței precum cei în discuție în litigiile principale, care, în calitate de titulari ai unei licențe naționale care îi autorizează să ofere acest serviciu, sunt obligați să efectueze, în conformitate cu dispozițiile dreptului național, prestări de notificări formale de acte emise de instanțe sau de autorități administrative, trebuie să fie considerați

„furnizori de serviciu universal”, în sensul acestor dispoziții, astfel încât aceste prestări trebuie să fie scutite de TVA ca prestări de servicii efectuate de „serviciile poștale publice”, în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112.

- 41 De la bun început, trebuie să amintit că, în conformitate cu articolul 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112, prestarea de servicii și livrarea de bunuri accesorii acestora, efectuate de serviciile poștale publice, sunt scutite de TVA.
- 42 Astfel cum a statuat deja Curtea, deși, în temeiul articolului 131 din Directiva 2006/112, scutirile prevăzute în capitolele 2-9 din aceasta se aplică, printre altele, în conformitate cu condițiile pe care statele membre le stabilesc în scopul de a asigura aplicarea corectă și directă a acestor scutiri și de a preveni orice posibilă evaziune, fraudă, precum și orice abuz, condițiile menționate nu pot viza definirea conținutului scutirilor prevăzute (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 ianuarie 2001, Comisia/Franța, C-76/99, EU:C:2001:12, punctul 26, precum și Hotărârea din 26 mai 2005, Kingscrest Associates și Montecello, C-498/03, EU:C:2005:322, punctul 24).
- 43 Astfel, scutirile prevăzute la articolul 132 din Directiva 2006/112 constituie noțiuni autonome ale dreptului Uniunii și trebuie, prin urmare, să primească o definiție la nivelul Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 mai 2005, Kingscrest Associates și Montecello, C-498/03, EU:C:2005:322, punctul 22, precum și Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Les Jardins de Jouvence, C-335/14, EU:C:2016:36, punctul 47).
- 44 Din această perspectivă, scutirea de TVA ori aplicarea ei unei operațiuni determinate nu depinde de interpretarea din dreptul intern (Hotărârea din 26 mai 2005, Kingscrest Associates și Montecello, C-498/03, EU:C:2005:322, punctul 25, precum și Hotărârea din 14 iunie 2007, Haderer, C-445/05, EU:C:2007:344, punctul 25).
- 45 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, termenii folosiți pentru a desemna o scutire precum cele prevăzute la articolul 132 din Directiva 2006/112 sunt de strictă interpretare, dat fiind că o scutire constituie o derogare de la principiul general potrivit căruia TVA-ul este perceput pentru fiecare prestare de servicii efectuată cu titlu oneros de o persoană impozabilă. Totuși, interpretarea acestor termeni trebuie să fie conformă cu obiectivele urmărite prin scutirile respective și să respecte cerințele principiului neutralității fiscale inerent sistemului comun al TVA-ului. Astfel, această normă de strictă interpretare nu înseamnă că termenii utilizați pentru a defini scutirile prevăzute la respectivul articol 132 trebuie să fie interpretați într-un mod care le-ar priva de efecte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 septembrie 2017, Aviva, C-605/15, EU:C:2017:718, punctul 30, și Hotărârea din 26 octombrie 2017, The English Bridge Union, C-90/16, EU:C:2017:814, punctul 20).
- 46 În această privință, trebuie arătat că articolul 132 din Directiva 2006/112 figurează în capitolul 2, intitulat „Scutiri pentru anumite activități de interes general”, din titlul IX din directiva menționată. De aici rezultă că scutirile prevăzute la acest articol au drept obiectiv să favorizeze anumite activități de interes general precum prestările de servicii efectuate de serviciile poștale publice menționate la alineatul (1) litera (a) al respectivului articol.
- 47 Din natura acestui obiectiv în special rezultă că scutirea nu se poate aplica pentru servicii specifice care pot fi separate de serviciul de interes general, printre care se numără servicii care satisfac necesitățile specifice ale operatorilor economici (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2009, TNT Post UK, C-357/07, EU:C:2009:248, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 48 Prin urmare, prestările efectuate de serviciile poștale publice ale căror condiții au fost negociate în mod individual nu pot fi considerate scutite în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112. Prin însăși natura lor, astfel de prestări satisfac necesitățile specifice ale utilizatorilor respectivi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2009, TNT Post UK, C-357/07, EU:C:2009:248, punctul 47).

- 49 De altfel, trebuie să se observe că obiectivul general arătat la punctul 46 din prezenta hotărâre se reflectă în domeniul poștal în obiectivul mai specific de a oferi la un cost redus servicii poștale care satisfac necesitățile esențiale ale populației. În stadiul actual al dreptului Uniunii, un astfel de obiectiv coincide în esență cu obiectivul urmărit prin Directiva 97/67 de a oferi un serviciu poștal universal (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2009, TNT Post UK, C-357/07, EU:C:2009:248, punctele 33 și 34).
- 50 În această privință, Curtea a statuat deja că „serviciile poștale publice”, în sensul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112, trebuie considerate ca fiind operatori, fie publici, fie privați, care se angajează să ofere servicii poștale care satisfac necesitățile esențiale ale populației și, prin urmare, practic, să asigure totalitatea sau o parte a serviciului poștal universal într-un stat membru, astfel cum este definit la articolul 3 din Directiva 97/67 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2009, TNT Post UK, C-357/07, EU:C:2009:248, punctul 36, și Hotărârea din 21 aprilie 2015, Comisia/Suedia, C-114/14, EU:C:2015:249, punctul 28).
- 51 În ceea ce privește respectiva noțiune de „serviciu poștal universal”, deși contururile acesteia sunt definite la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 97/67, potrivit căruia un astfel de serviciu implică prestarea permanentă a unui serviciu poștal de o calitate determinată în toate punctele de pe teritoriul la prețuri accesibile pentru toți utilizatorii, alineatul (4) al acestui articol prevede că fiecare stat membru adoptă măsurile necesare pentru a asigura că serviciul universal cuprinde cel puțin prestările care constau în ridicarea, sortarea, transportul și distribuția expedierilor poștale și a coletelor poștale ale căror greutate nu le depășesc pe cele indicate la această dispoziție, precum și serviciile pentru expedierile recomandate și expedierile cu valoare declarată. Articolul 2 punctele 4-6 și 9 din Directiva 97/67 furnizează, prin diverse definiții, indicații suplimentare referitoare la conținutul unui astfel de serviciu minim.
- 52 Din cererile de decizie preliminară reiese că prestările în discuție în litigiile principale constau în notificarea formală de acte în cadrul unor proceduri judiciare sau administrative. Potrivit normelor aplicabile unei astfel de notificări, actul care trebuie să fie notificat face obiectul unui mandat de notificare încredințat serviciului poștal sau unui furnizor similar. Actul menționat este introdus într-un plic închis, însoțit de un formular elaborat în mod corespunzător ca act de notificare care, odată ce acest prim act a fost notificat, este înapoiat autorității care a acordat mandatul respectiv. Din aceste cereri reiese de asemenea că furnizorul de servicii care efectuează notificări formale nu furnizează nicio asigurare forfetară.
- 53 Or, din însuși modul de redactare a articolului 3 alineatul (4) din Directiva 97/67 și în special din termenul „cel puțin” care figurează în acesta reiese că, deși un stat membru trebuie, cel puțin, să se asigure că prestările menționate de acesta sunt asigurate, nu este mai puțin adevărat că alte servicii poștale pot fi de asemenea considerate ca intrând, după caz, în sfera serviciului universal asigurat de acest stat membru.
- 54 Astfel, fără a fi necesar să se examineze dacă prestări precum cele care erau furnizate de DIREKTexpress Holding și de JUREX se încadrează în una dintre categoriile specifice de servicii poștale la care se referă articolul 3 alineatul (4) din Directiva 97/67, în speță, trebuie arătat că, având în vedere caracteristicile care le sunt proprii și contextul în care sunt furnizate, aceste prestări pot, în orice caz, să fie considerate ca făcând parte din serviciul universal, astfel cum este definit la articolul menționat.
- 55 În această privință, este necesar să se amintească, mai întâi, că Curtea a statuat deja că operatorii care asigură în întregime sau în parte serviciul poștal universal sunt supuși unui regim juridic specific care cuprinde obligații specifice. Astfel, diferența între „serviciile poștale publice” și ceilalți operatori se referă nu la natura prestărilor efectuate, ci la faptul că aceștia sunt supuși unui astfel de regim (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2015, Comisia/Suedia, C-114/14, EU:C:2015:249, punctul 33).

- 56 În speță, din elementele de care dispune Curtea reiese că, în perioada relevantă, DIREKTexpress Holding și JUREX erau supuse în mod efectiv unor norme care rezultă nu din negocieri individuale, ci din obligații specifice în temeiul reglementării germane.
- 57 În special, în temeiul acestei reglementări, titularul unei licențe care îl autorizează să presteze servicii de distribuție a corespondenței are obligația să efectueze notificarea formală a actelor indiferent de greutate, în conformitate cu dispozițiile codurilor de procedură și ale legilor care reglementează notificarea actelor administrative. Pe de altă parte, remunerația unui astfel de titular al unei licențe se supune unor cerințe prevăzute de această reglementare și trebuie să fie autorizată de autoritatea națională competentă. De altfel, din elementele de care dispune Curtea reiese că notificarea formală de hotărâri judecătorești declanșează termenele de introducere a unei căi de atac și implică o delegare a unor misiuni de serviciu public prin faptul că, în temeiul reglementării germane, atunci când este obligat să execute un mandat de notificare formală, furnizorul de servicii de distribuție a corespondenței este învestit cu prerogative de putere publică pentru a-i permite să își respecte obligațiile.
- 58 Din aceasta rezultă că serviciile menționate urmăresc nu să răspundă unor nevoi speciale ale operatorilor economici sau ale altor utilizatori particulari determinați, ci să asigure o bună administrare a justiției, în măsura în care acestea permit notificarea formală de documente în cadrul unor proceduri judiciare sau administrative.
- 59 În continuare, în ceea ce privește condiția prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 97/67, potrivit căreia serviciul universal este furnizat „pentru toți utilizatorii”, astfel cum arată instanța de trimitere, mandanții de notificări formale prevăzute de reglementarea germană în discuție în litigiile principale sunt în principal instanțe și autorități administrative. Rezultă că aceste notificări nu pot fi solicitate de orice persoană privată, ci sunt în esență la dispoziția organismelor publice.
- 60 Totuși, această împrejurare nu împiedică nicidecum faptul ca, în speță, condiția la care face referire punctul anterior să fie considerată îndeplinită. În special, în primul rând, astfel cum amintește Comisia în mod întemeiat în observațiile sale scrise, „utilizatorii” de servicii poștale, în sensul articolului 2 punctul 17 din Directiva 97/67, sunt nu numai persoanele fizice sau juridice beneficiare ale unui astfel de serviciu în calitate de expeditori, ci și destinatarii acestor servicii.
- 61 În al doilea rând, deși notificările formale sunt efectuate în executarea unor mandate eliberate de organisme publice, nu este mai puțin adevărat că activitatea acestora din urmă urmărește nu să satisfacă nevoi care le sunt proprii, ci să asigure buna funcționare a sistemului judiciar sau administrativ din care fac parte. Această activitate este astfel efectuată în numele tuturor celor care sunt vizați de posibilitatea de a notifica un act potrivit procedurii menționate la punctul 52 din prezenta hotărâre.
- 62 În al treilea rând, astfel cum subliniază de asemenea în mod întemeiat Comisia, serviciul de notificare formală de acte nu constituie decât un element al serviciului universal care trebuie să fie asigurat de un stat membru, acesta din urmă fiind, în plus, liber să desemneze, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din Directiva 97/67, mai mulți furnizori pentru asigurarea diferitor elemente ale serviciului universal sau pentru acoperirea diferitor părți ale teritoriului național.
- 63 În sfârșit, din elementele prezentate Curții reiese că prestările de notificări formale de acte, care trebuie să fie furnizate în mod obligatoriu de titularul unei licențe care îl autorizează să presteze servicii de distribuție a corespondenței, par că trebuie să fie furnizate, în conformitate cu reglementarea națională care le stabilește cadrul juridic, la prețuri accesibile și în toate punctele de pe teritoriul german, aspect a cărui verificare revine însă instanței de trimitere.

- 64 În aceste condiții, prestări precum cele în discuție în litigiile principale trebuie să fie considerate că răspund nevoilor esențiale ale populației germane, în conformitate cu obiectivul specific domeniului poștal, amintit la punctul 49 din prezenta hotărâre.
- 65 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se constate că operatori economici precum DIREKTexpress Holding și JUREX, care, astfel cum reiese din elementele de care dispune Curtea, a căror verificare intră însă în sarcina instanței de trimitere, erau, fiecare, titulari ai unei licențe care îi autorizează să ofere servicii de distribuție a corespondenței și care erau, așadar, obligați să asigure, în toate punctele de pe teritoriul german, prestări de notificări formale de acte în condițiile specifice enunțate la punctul 57 din prezenta hotărâre, asigură o parte a „serviciului poștal universal”, în sensul articolului 3 din Directiva 97/67. Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 50 din prezenta hotărâre, întrucât aceste prestări fac parte din serviciul menționat, astfel de operatori economici trebuie considerați „servicii poștale publice”, în sensul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112, atunci când furnizează prestațiile respective, astfel încât acestea trebuie să fie scutite de TVA în temeiul celei din urmă dispoziții menționate.
- 66 Aceste considerații nu pot fi repuse în discuție de împrejurarea că, în temeiul reglementării naționale în discuție în litigiile principale, prestările în cauză nu sunt considerate ca făcând parte din serviciul universal. Astfel, după cum reiese din cuprinsul punctelor 42-44 din prezenta hotărâre, interpretarea din dreptul intern a unei operațiuni determinate nu poate avea ca efect să o supună TVA-ului, în condițiile în care o scutire de TVA îi este aplicabilă acesteia în temeiul dreptului Uniunii.
- 67 Situația este aceeași în ceea ce privește împrejurarea, subliniată de guvernul finlandez în observațiile sale scrise, potrivit căreia identitățile DIREKTexpress Holding și JUREX nu au fost notificate Comisiei în calitate de furnizori care asigurau o parte a serviciului poștal universal, contrar obligației care figurează la articolul 4 alineatul (2) din Directiva 97/67.
- 68 În special, presupunând că ar fi dovedită, încălcarea acestei obligații de notificare nu poate, prin ea însăși, să permită statelor membre să se opună, în mod discreționar, aplicabilității scutirii prevăzute la articolul 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112, chiar dacă ar fi implicate prestații care intră în sfera serviciului poștal universal. Astfel, a recunoaște o asemenea posibilitate statelor membre ar risca să încalce nu numai jurisprudența expusă la punctele 42-44 din prezenta hotărâre, ci și principiul neutralității fiscale, care se opune tratamentului diferit în materie de percepere a TVA-ului al agenților economici care efectuează aceleași operațiuni (cu privire la acest ultim aspect, a se vedea Hotărârea din 28 iunie 2007, JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust și The Association of Investment Trust Companies, C-363/05, EU:C:2007:391, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 69 Considerațiile care figurează la punctul 65 din prezenta hotărâre nu sunt infirmate nici de articolul 3 alineatul (7) din Directiva 97/67, potrivit căruia serviciul universal cuprinde atât serviciile naționale, cât și serviciile transfrontaliere.
- 70 Deși, desigur, această dispoziție are ca efect includerea serviciilor poștale transfrontaliere în noțiunea de „serviciu universal”, astfel cum este definit la articolul 3 din Directiva 97/67, ea nu poate, numai din acest motiv, să fie interpretată ca având drept efect excluderea unor servicii naționale precum cele în discuție în litigiile principale din domeniul de aplicare al noțiunii menționate, pentru motivul că acest pachet de servicii oferit de furnizorul în cauză nu cuprinde servicii transfrontaliere. Astfel, este suficient să se arate că, după cum reiese din cuprinsul punctului 62 din prezenta hotărâre, faptul că un stat membru este liber să desemneze mai mulți furnizori pentru a asigura diferite elemente ale serviciului universal sau pentru a acoperi diferite zone ale teritoriului implică faptul că acest stat membru poate decide să nu încredințeze unui anumit operator decât serviciul de notificare formală de acte în discuție în litigiile principale, care nu ar acoperi decât teritoriul statului membru în cauză.

- 71 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 2 punctul 13 și articolul 3 din Directiva 97/67 trebuie interpretate în sensul că furnizori ai serviciului de distribuție a corespondenței precum cei în discuție în litigiile principale, care, în calitate de titulari ai unei licențe naționale care îi autorizează să ofere acest serviciu, sunt obligați să efectueze, în conformitate cu dispozițiile dreptului național, prestări de notificări formale de acte emise de instanțe sau de autorități administrative, trebuie să fie considerați „furnizori de serviciu universal”, în sensul acestor dispoziții, astfel încât aceste prestări trebuie să fie scutite de TVA ca prestări de servicii efectuate de „serviciile poștale publice”, în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 72 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 2 punctul 13 și articolul 3 din Directiva 97/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind normele comune pentru dezvoltarea pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității și îmbunătățirea calității serviciului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 februarie 2008, trebuie interpretate în sensul că furnizori ai serviciului de distribuție a corespondenței precum cei în discuție în litigiile principale, care, în calitate de titulari ai unei licențe naționale care îi autorizează să ofere acest serviciu, sunt obligați să efectueze, în conformitate cu dispozițiile dreptului național, prestări de notificări formale de acte emise de instanțe sau de autorități administrative, trebuie să fie considerați „furnizori de serviciu universal”, în sensul acestor dispoziții, astfel încât aceste prestări trebuie să fie scutite de taxa pe valoarea adăugată ca prestări de servicii efectuate de „serviciile poștale publice”, în temeiul articolului 132 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată.

Semnături